

PRAVICA

Glasi krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek popoldne; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/1 — Nepriljubljena pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1-50 — Cena: za 1 mesec Din 5-,-, za četrt leta Din 15-,-, za pol leta Din 30-,-; za inozemstvo Din 7-,- (mesečno) — Oglaš po dogovoru

Oglaš, reklamacije in naročila na uprave jugoslovanske tiskarne, Kolportajni oddelak, Poljanski nasip št. 2 — Rokopisi se ne vračajo

Streznite se!

Nenadoma, čez noč je prišlo zopet novo križanje naših rudarjev. Trboveljska premogokopna družba je vstavila obrate v Hrastrniku in Kočevju ter pognala okoli 1000 delavcev z družinami na cesto.

Trbovelj. družba utemljuje svoj korak na sledeči način: Ministrstvo za promet je brzojavno odpovedalo nadaljnjo dobavo premoga, katerega je oddajala državi dnevno od 200 do 250 vagonov. Družba sicer ni imela pogodbe z dolgotrajnejšim rokom, odkar je potekla taka pogodba z državo dne 15. aprila t. l. Pač pa je bil sklenjen najzadnji sporazum v tem smislu, da znižajo lastniki rudokopov cene premoga za 30% in da ostane sedanji način dobave premoga v veljavi do konca tega leta. Država pa je kljub temu nenadoma odpovedala dobavo premoga. Korak ministra je nerazumljiv poseben, ker je znano, da je imelo zagrebško ravnateljstvo ob odločitvi t. j. dne 3. septembra zalogo premoga, ki bi zadostovala k večjemu štiri dni.

Minister za promet ni še uradno utemeljil svojega koraka, pač pa se poudarja od strani, da je premog od družbe predrag, vsled česar da je potrebna nabava premoga potom javne dražbe. Torej minister je hotel družbo pritiskati ob zid ter ji diktirati cene. Tako oba bojujoča se tabora.

Kako je odgovorila družba ministru, smo že omenili. Postopanje ministra in postopanje družbe bi bilo opravičljivo, ko bi predstavljalo stranki, ki nimate nikake direktne pa tudi indirektno zveze s splošnostjo. Ker pa ni tako, je korak obeh vreden najostrejših obsodb.

S takim postopanjem je najhuje prizadet rudar. Nesposobnost režima in požrešnost družbe po dobičku je sekal trpinu rudarju rano za rano. Ko je družba menila, da je dovolj pripravila teren, da sme naskočiti rudarje, je napovedala redukcijo in jo tudi izvršila. Delavstvo je deloma odpuščalo, deloma ga odstopila inženirju Dukiču, kar ga je pa še obdržala, je pa vpeljala tak način dela, da zasluzi družinski oče komaj do 700 Din mesečno. Pa še ta borni zaslužek mu kratki brez potrebe. Vprašamo, kakšna morala je to, da družba, ki ima letno visoke milijone čistega dobička, da ta družba ob sporu s svojim odjemalcem takoj, še tisto uro vrže na cesto delavce! Postopanje družbe je v zgodovini delavstva popolnoma svojevrstno. Takega slučaja še ne pomnimo.

S postopanjem vlade in družbe je pa prizadeta vsa naša slovenska javnost; predvsem pa trgovec in obrtnik. Menimo, da so javne dajatve vseh slojev našega naroda tako ogromne, da smemo od vlade po vsej pravici zahtevati, da izbegava takšne eksperimente in da ne povečava brez potrebe budo in občo zmešnjavo na gospodarskem polju.

Postopanje družbe in vlade je pa vredno obsodbe tudi s stališča konsolidacije družbe.

Od buržujske strani se prav rado poudarja, da je delavstvo sovražno družbi, javnemu redu in celo državi. Istotako dokazujejo visoki gospodje, kako pogubonosni je razredni boj, ker je povod vedno novi nezadovoljnosti, vedno novim bojem in vedno novemu sovraštvo. In bi imela ta gospoda prav, ko bi bila moralno kvalificirana, govoriti v imenu pravice, v imenu ljubezni in v imenu človečnosti.

Nasproti temu vedno nove krivice. Družba grozi celo, da bo odpustila do

4000 delavcev. Zamislite se v položaj delavstva! Vedno je vznemirjeno. Redukcije, zniževanje plač, nepotrebnosti izpori, kljub temu, da delavec pridno dela, kljub temu, da pusti v delu svojo telesno moč — da in dušo. Ko bi odločujoča družba vsaj trohico naklonjenosti pokazala! Nujna posledica je, da vodi tako postopanje in stanje v otopelost, iz otopelosti v obup. Kaj pa obup! Ste li Vi kapitalisti kaj razmišljevali o tem? Se li zavedate, da ste Vi, kateri napeljujete tajne kanale proti fundamentu družbe in države. Kaj pa če se ti tajni kanali do vrha napolnijo z vodo in če na to vodo pritiskate še novo vodovje? Kaj potem?

Vprašanje rudarjev se mora rešiti končnojavno. Zasigurati se jim mora stalnost v delu in takšne plače, ki jim bodo omogočale življenje, ki je dostojno človeka. Vprašanje rudarjev je vprašanje vsega naroda. Zato je čudno, da je naša družba tako apatična. Vsi merodajni faktorji doma se morajo zganiti, proučiti to vprašanje, dognati glavnega krivca ter ga javno razglasiti in zahtevati izboljšanje.

Zdi se nam, da je naša družba Sodoma in Gomora. Ali res ni v celi odločujoči družbi deset pravičnih? Niti sedem? Ko bi bil vsaj eden! Vzemite v roke sv. pismo in preberite konec Sodome in Gomore.

K rudarskemu boju.

Da bi se mogli dovolj braniti interesi delavstva in da bi se mogel dovolj točno zasledovati razplet te krize in da bi končno moglo aktivno sodelovati tudi delavstvo, je sklicala Delavska zbornica za Slovenijo izredno sejo upravnega odbora, ki se je pečal edino s temi vprašanji, predvsem je konstatiral, da je postopanje Premogokopne družbe nepostavno in popolnoma svojevrstno. Odbor je tudi ugotovil, da je bilo delavstvu odpovedano delo protipostavno in da imajo izprti delavci vsled tega pravico do odškodnine. To bo Zbornica tudi zahtevala. Upravni odbor se je proglasil za permanentnega in je izvolil iz svoje srede poseben odbor. Ta odbor je že stopil v stik z vsemi v poštev prihajajočimi faktorji, da bi se odstranila kriza in s tem preprečilo najhuje. Odbor je interveniral tudi pri velikem županu, obenem mu pa predložil spomenico. V spomenici opozarja:

1. Da je bilo nenadoma vrženih na cesto veliko število delavcev brez zakonite odpovedi. Da tako postopanje povzroča krizo ne le v delavskem vprašanju, ampak tudi v narodnem gospodarstvu;

2. da vlada ni dovolj informirala javnosti in delavstva. Točna informacija bi bila v interesu splošnosti;

3. da je odločno proti nameravani oddaji dobave premoga potom licitaciji, temveč da zahteva v interesu mirnega gospodarskega razvoja in urejenih socialnih razmer, da sklene vlada z družbo dolgotrajno dobavljajno pogodbo, v kateri se naj določi tudi možnost zvišanja ali znižanja cen. postavi naj se od strani vlade komisar, kojega naloga bo, da kontrolira porast in padec produktivskih stroškov družbe;

4. da je nevarnost, da bo družba hotela slučajno momentano izgubo prevaliti na delavstvo s tem, da zniža že itak premajhne plače.

Spomenica nadalje opozarja na dejstvo, da je Trboveljska premogokopna družba znižala svoje režijske stroške najmanj za 33%, ne da bi

imelo to znižanje za posledico zboljšanje gmotnega položaja delavstva.

Permanentni odbor je izdelal tudi proglas na delavstvo, katerega bo razdelil med njega potom letakov.

* * *

Poslanec dr. Andrej Gosar je takoj ob izbruhu krize v rudarskih revirjih poslal ministru za socialno politiko sledečo brzojavko:

»Radi nepričakovane odpovedi dobave premoga od strani prometnega ministrstva, je Trboveljska družba ustavila popolnoma svoj obrat v Hrastrniku, Kočevju in Rajhenburgu. 2500 delavcev je brez dela. Podaljšanje tega stanja bo imelo dalekosežne socialne, posebno za javni mir in red nevarne posledice. Radi tega Vas, gosp. minister, nujno prosim za intervencijo pri prometnem ministru, da se spor brez odlašanja vsaj v toliko likvidira, da bo družba pod dosedanjimi pogoji nadaljevala obrat.«

Enako brzojavko je poslal poslanec dr. Gosar ministru za šume in rube, ministru za promet pa protest proti njegovemu ukrepu s pozivom, da spor brez odlašanja likvidira.

* * *

Trenuten položaj je še nerazčiščen. Kakor se more sklepati iz najnovejših poročil, se ni dosegel sporazum med vlado in Trboveljsko premogokopno družbo. Vlada zahteva 15 odstotni popust pri ceni, delodajalci so voljni popustiti le 10%.

Političen pregled.

Doma.

Naš notranjepolitični položaj je zelo zamotan. Čeprav imamo vlado, ki razpolaga s dv tretjinsko parlamentarno večino, je vendar od vseh dosedanjih vlad ta vlada najmanj krepka. Obe sporazumaški vladni stranki sta med seboj v neprestanem sporu. Vse njuno skupno delovanje se vrši v znamenju medsebojnega nezaujanja in varanja. Vsaka skuša na račun druge pridobiti zase največ koristi. Žal je v tem boju Hrvatska seljačka stranka vedno tista, ki potegne krajšo slamico.

Razen medsebojnih bojev imata obe vladni stranki težke spore v lastnih vrstah, ki segajo tako globoko v življenje obeh strank, da se je zlasti radikalni stranki odkrito bati cepitve oziroma razpada. Radičeva stranka, ki je prišla po volitvah 8. februarja lanskega leta v belgrajski parlament s 70 poslanci, se je v kratki poldrugo letni dobi cepila že trikrat.

Radikalna stranka, ki je v javnosti dolgo časa veljala kot vzor disciplinirane stranke, doživlja veliko krizo. Ne morda nasprotniki, ki jih je Pašić v povojni dobi metal iz stranke, ampak njegovi še do včeraj zvesti pristaši hočejo v stranki do krmila in do mesta, ki ga je dosedaj zavzemal edino Pašić. Najizrazitejši skupini, ki sta se po izključitvi Ljube Jovanoviča izoblikovali v radikalnem klubu, se zbirata ena okrog notranjega ministra Maksimoviča, druga pa okrog Pašiću udanih ljudi. Pašić se že par tednov nahaja v zdravilišču izven države. Obe ti dve skupini se dobro zavedata, da leži vprašanje zmage v tem, kako si bo katera skupina znala pridobiti močnih zaveznikov.

Pašičevci so v klubu silno delavni. Zase so si pridobili, kakor javno in glasno zatrjujejo, 60 poslancev. Poleg tega se povsem odkrito pogajajo z Davidovičevimi demokrati, katere hočejo pridobiti zase. V ugodnem trenutku naj bi bili radikalom v pomoč

in rešitev. Razen tega — čemur se je treba čuditi — vabijo k sebi Nastasa Petroviča, da bi jim s svojimi zmoglostmi in ugledom pomagal krpiti zrahljano disciplino.

Nastas Petrovič je bil do julija 1924 član radikalnega kluba. Bil je v vedni opoziciji proti Nikoli Pašiću. Nasprotniki radikalnega kluba in radikalne stranke so nanj mnogo polagali. Bili so mnenja, da bo v ugodnem trenutku iz kluba potegnil za seboj lepo število poslancev. Ko je koncem julija 1924 prišla na krmilo Davidovič-Koroščeva vlada, je Nastas Petrovič res storil ta korak in izstopil iz radikalnega kluba. Toda — sledil mu ni nihče. Po padcu Davidovičeve vlade sredi oktobra istega leta je ostal Petrovič skoro popolnoma osamljen. Pri volitvah 8. februarja 1925 se je zanj izreklo tako majhno število volivcev, da je zgubil mandat. Od tega časa se je posvetil časnikařtvu in izdajal skupaj s Protičevim pristašem Momčilo Ivaničem svoj list »Radikal«.

Pašičevci so v sedanjih bridkih urah uvideli, da bi bila zanje velika pridobitev, ako bi se jim posrečilo pridobiti Nastasa Petroviča za sebe. Njegov načrt je zasnovan precej dobro. Nastas Petrovič v sedanjem položaju nima nikakega uresničljivega upanja, da bi se zanj mogel v doglednem času vrniti položaj, kakršen je bil 1. 1924. ob nastopu Davidovičeve vlade. Čakati na morebitne prevrate v radikalni stranki ni lahka stvar. Siguren uspeh je mogoč le za politika, ki se dnevno udeležuje strankarske politike radikalne stranke, in ki ima neposreden stik z radikalnimi pristaši. Zato je bilo pač jasno, da se bo Petrovič raje odločil in sprejel ponudbo Pašičevcev. In res!

Nastas Petrovič se je odzval ponudbi Pašičevcev, ki mu zagotavljajo vodilno mesto v stranki. Izjavil je, da je pripravljen vrniti se v stranko-matico, ako bi se odstranili vzroki, ki so ga primorali do izstopa. Tako pašičevci!

Maksimovičeva skupina nima nič kaj prijetnega položaja. Pašičevci se borijo proti njej z vsemi sredstvi in jo skušajo potisniti ob steno. Zato pa Maksimovič tudi ne miruje, ampak se energično bori za to, da bi svoji skupini zagotovil prevladujočo vlogo. Pogaja se z drugimi strankami, predvsem s prav tisto stranko, kakor Pašičevci, namreč z demokrati. Razen tega išče potihoma zvez tudi z drugimi strankami sedanje opozicije.

Drugod.

Društvo narodov je pričelo z zasjedanjem. Za predsednika letošnje skupščine je bil izvoljen naš zunanji minister dr. Momčilo Ninčić. Letos bi imela v Društvo narodov vstopiti nova država — Nemčija, ki bi imela dobiti v Svetu stalno mesto. Program dela sedanje skupščine je sledeči: Preosnova Društva narodov, denarno ozdravljenje Ogrske in Avstrije, umik francoskih čet iz Saarskega ozemlja in zavarovanje proti tistim, ki bi hoteli kršiti svetovni mir. Letos je postalo pomembnih še tudi par drugih vprašanj, tako n. pr. vprašanje Tangerja, vendar pa se o teh vprašanjih letos v Društvo narodov ne bo razpravljalo.

Angleška zbornica je razpravljala o rudarski stavki. Macdonald je branil stališče rudarjev. Nekateri poslanci so predlagali, da se pogajanja med rudarji in podjetniki čimprej mirno dokončajo. Delavci sami žele, da naj bi vlada posredovala, da bi se pričela nova pogajanja. Na konferenci delegatov rudarskih organizacij se je z

veliko večino sklenilo, da naj odbor rudarske zveze sklene pogodbo s podjetniki za vso državo. Zdi se, da se bo stavka kmalu končala.

V Španiji so se pred kratkim uprli artilerijski častniki. Diktatorju Primo de Riveri se je posrečilo, da je upor udušil. Kralj ga je pooblastil, da

sme uporabljati vsa sredstva, da vzpostavi mir. Za te dogodke vlada v Ženevi veliko zanimanje. Misli se, da zaradi tega ni pričakovati sprememb v španski vladi, kar bi moglo vplivati na stališče Španije napram Društvu narodov.

zoper nezgode razširiti na uslužbenec v gostilniški obrti in na bolniške strežnike. Neizgodno zavarovanje pa se mora še izpopolniti na ta način, da se pritegnejo v nezgode gotove poklicne bolezni. Kar se tiče invalidnega zavarovanja, zahteva kongres, da se mora priznati renta že pri manjši delanezmožnosti, ne pa šele pri 66 $\frac{2}{3}$ % delanezmožnosti. Vdovska renta se pa mora priznati brez ozira na delazmožnost vdove.

Kongres zahteva, da izpelje država zakonito zavarovanje za slučaj brezposelnosti. Predlogi, ki so bili stavljeni vladi od gotovih korporacij v tem smislu, da se ustvari zaenkrat začasno preskrbovanje brezposelnih, se morajo takoj vzeti v pretres. Istotako se mora čimprej rešiti vprašanje podpore sezonskih delavcev.

Ministrstva za socialno politiko.

11. Kongres krščanskih strokovnih organizacij Nemčije zahteva, da se ohranijo v deželah in državi ministrstva, ki so bila ustvarjena za proučevanje in obdelavo socialnih vprašanj in vprašanj občega blaga. Ta zahteva je tem bolj upravičena, ker je sistematično obravnavanje imenovanih delokrogov nedvomno naloga države. Od kongresa zahtevano znižanje upravnih izdatkov v državi, deželah in občinah se more mnogo učinkoviteje doseči, če se ukinejo mnoga paralelna delujoča oblastva, če se zmanjšajo nekatera mesta visokih uradnikov in se odpravi prevelik birokratičen formalizem.

Kongres pričakuje od parlamentarnih zastopnikov krščanskih delavcev, da bodo delovali v smislu teh zahtev.

V. K.

Brezposelnost in posredovalnice za delo in službe.

Na podlagi zakona o zaščiti delavcev (§§ 70. do 107 a) so se pred leti v večjih krajih naše države ustanovile državne borze dela (posredovalnice za delo in službe), katerih namen je ne samo posredovati brezposelnim delo, oziroma službe, pač pa tudi skrbeti za njih podpiranje v denarju, hrani, prenočitvi ali na drug način, seveda v mejah proračunske možnosti, kakor pravi zakon sam. Poleg tega imajo borze dela nalogo, skrbeti za pravilno ureditev delovnega trga, sodelovati na zahtevo pri sklepanju delovnih pogodb itd.

Kljub temu, da delavci in nameščenci sami prispevajo potom bolniškega zavarovanja za vzdrževanje borz dela, se je večina državnih borz dela odpravila. V Sloveniji n. pr. je ostala državna borza dela samo v Ljubljani, dočim so se one v Mariboru, Murski Soboti, Celju in Ptuj

ukinile. Kakor znano je Delavska zbornica prevzela vzdrževanje mariborske in pozneje tudi celjske borze dela, s subvencijo obeh občin, tako da je glede števila teh ustanov v Sloveniji ostalo stanje pred 1. aprilom. Letos sta se borzi dela v Mariboru in Murski Soboti kot državni ustanovi reducirali. Celjska in ptujska sta namreč prenehali poslovati že pred par leti.

Poleg navedenih borz dela obstajajo še posredovalnice, ki jih ustanavljajo razne javne korporacije, podporne in dobrodelne družbe ali razredne organizacije, ki jih navaja § 106. zak. o zaščiti delavcev in ki imajo na podlagi tega paragrafa pravico poslovati poleg državnih borz dela. Nadalje obstajajo še privatne (profesionalne) posredovalnice, ki so, vsaj deloma, v nasprotju z določili § 105. zakona o zaščiti delavcev.

Dočim poslujejo državne borze dela, nadalje one, ki jih sedaj vzdržuje Delavska zbornica ter posredovalnice raznih društev in organizacij, predvidenih v § 106. zak. o zaščiti delavcev, brezplačno, oziroma pri slednjih za malo pristojbino za manipulacijske stroške, morajo brezposelni, ki iščejo delo oziroma službo, potem privatnih posredovalnic, plačevati visoke pristojbine, ki mnogokrat ne odgovarjajo plačilni zmognosti brezposelnih. Ker morajo gotovo tudi delo, oziroma službodajalci plačati pristojbino, je jasno, da je privatno obrtno posredovanje dela in služb dobičkanosno posel. Zato vidimo, da število privatnih posredovalnic raste kljub predpisom § 105. gori navedenega zakona, ki določa omejitev privatnih (profesionalnih) posredovalnic. Ali se te posredovalnice držijo naredb ministrstva za socialno politiko, je drugo vprašanje in spada v kompetenco obrtnih oblasti, ki izdajajo dovoljenja in jih nadzirajo v smislu že davno zastarelega obrtnega reda.

Vprašanje je, ali je v interesu brezposelnih katerega koli poklica, da se poslužujejo privatnih posredovalnic. Razume se, da se brezposelni, ki so v 90 od sto slučajev po razmerah prisiljeni živeti v bedi in pomanjkanju, poslužijo vseh dovoljenih sredstev, da pridejo do zaslužka. Znani so mi slučaji, da so se morali brezposelni zadolžiti, ako so hoteli dobiti službo, ker privatne posredovalnice po navadi zahtevajo plačilo pristojbine preden nakažejo dotičnemu službo.

Privatnih posredovalnic se največ poslužujejo trgovci in drugi zasebni nameščenci in kavarniške osebe ter gospodinjstvo osebje, ki služi pri zasebnikih. Tudi službodajalci teh poklicev iščejo to osebo največ potom teh posredovalnic, v kolikor ga ne dobijo pri posredovalnici dotične strokovne organizacije. Javnih posredovalnic se eni in drugi poslužujejo le v manjši meri, kar se pozna že iz statističnih podatkov borz dela.

neizprosno in brezobzirno obsodil »brezprimerno brutalnost« Madjarov. Da res zastopa ljudstvo, je izvajal iz tega za dunajski parlament pravico vmešavanja, med tem ko hočejo na Ogrskem zastopniki neke oligarhije diktirati zakone celemu svetu. V jeseni istega leta je prišlo do zveze »Slovenske ljudske stranke« s »Hrvatsko stranko prava«; 20. oktobra se je 90 slovenskih in hrvatskih zastopnikov obvezalo, izhajajoč iz določila: »kot Hrvati in Slovenci tvorimo eno nacionalno enoto,« da bodo delali za »enotnost, pravico in svobodni razvoj hrvatsko-slovenskega ljudstva v okviru habsburške monarhije«; sestavil se je skupen odbor in v državnem zboru se je javil devet in dvajset članov broječi hrvatsko-slovenski klub. Zvest svojemu prepričanju Krek tudi v tej stvari ni pričakoval ničesar od zgoraj, vse od spodaj, ničesar od nadvojvodov in ministrov, vse od zavestne moči vstajajočih mas. Na vprašanje, kdaj bo prišlo do hrvatsko-slovenske edinstvenosti, je odgovoril, da takoj, ko bosta o nujnosti iste prepričanja zadnja teta pod Triglavom in poslednja beraška malha doli ob Dravi.

(Nadaljevanje.)

Jugoslovanska strokovna zveza.

Celjsko okrožje.

Važna seja okrožnega odbora se bo vršila v soboto, 11. t. m., ob 8. uri zvečer v tajništvu. Poroča gl. tajnik Gajšek o perečih vprašanjih delavstva in naše organizacije. — Predsednik.

Zveza tovarniškega delavstva.

Kongres tovarniškega delavstva v Trzinu. Skupinam naznanjamo, da so predela za kongres že končana. Referati in govorniki določeni. Sporred kongresa odobren. Polovična vožnja po železnici že dovoljena. V prihodnjih dneh objavimo vse natančno. Že dana navodila so še vedno v veljavi.

Zaupniki in člani naj posvetijo vse moči in vso energijo, da se bo udeležilo kongresa čim več delavstva tako, da bo pomenil 16. in 17. oktober mejnik v organizaciji tovarniškega delavstva.

Tovariši, tovarišice na noge!

Strokovna zveza rudarjev.

Socialistom se je zahotelo, da bi izrabljali bedni položaj rudarjev v svoje strankarske namene. Bili so tako nesramni, da so izrabili za te namene celo Delavsko zbornico. Napad na zbornico bomo branili z vsemi silami in ukrenili primerne korake. Zalostno je, da se dobi med delavstvom organizacija, ki pravi, da je delavska in ki se skriva, da dobi moč v gotovih institucijah, za režim. Pribijemo, da shodi, ki so bili prirejeni dne 8. septembra 1926 v Zagorju, Trbovljah in Hrastniku in na katerih so bili določeni referenti socialisti, oziroma bivši komunist Sedej, Kopač

in Svetek, niso bili shodi celokupnega delavstva, ampak shodi socialistov.

Državni cestarji.

Društvo drž. cestarjev. Kakor smo že zadnjič poročali se bo vršil v nedeljo, dne 12. septembra t. l. kongres drž. cestarjev v Celju. Kongres bo zboroval v dvorani pri Belem volu. Otvoritev kongresa ob 10. uri dopoldne. Kongres bo trajal celi dan in obsega sledeči dnevni red: 1. Otvoritev in pozdrav načelnika; 2. strokovni referat gl. tajnika JSZ.; 3. poročila referentov skupin o položaju in zahtevah drž. cestarjev; 4. vprašanje deželnih cestarjev; 5. razprava o položaju in poročilih; 6. sprejem resolucij in 7. slučajnosti. Po kongresu se bo vršil letni občni zbor društva z običajnim dnevnim redom. Vabimo vse določene delegate na polnoštevilno udeležbo. — Načelstvo.

Zveza tobačnega delavstva.

Seja načelstva Strok. zveze tobačnega delavstva se bo vršila v četrtek, 16. t. m. ob 6. uri v kleti konz. društva na Kongresnem trgu v Ljubljani. Udeležba obvezna. — Tajnik.

Iz tobačne tovarne. V ponedeljek, 6. t. m., se je vršil občni zbor »Podpornega društva delavcev in delavk v tobačni tvorilnici«. Iz poročila odbornic je bilo posneti, da vrši društvo važno socialno delo med člani. Čudno je le zadržanje članov, ki so se občnega zbora udeležili v malem številu. Sklenilo se je zvišati prispevek za bolniško podporo na 1 Din mesečno, prispevek za pogrebni sklad pa na dva dinarja. Sklenili so se še drugi važni sklepi za razvoj društva.

K XI. kongresu nemških kršč. strokovnih organizacij.

(Dalje.)

11. Kongres krščanskih strokovnih organizacij Nemčije je odločno proti tistim krogom, kateri se ne le trudijo, da bi zadržali ali pa celo onemogočili nadaljnjo gradbo in izpopolnitev socialnega zavarovanja, ampak kateri skušajo utrditi mnenje, da so celo sedanje dajatve, katere morajo dajati za socialno zavarovanje v obliki prispevkov, mrtve za nemško na-

rodno gospodarstvo. Nemško socialno zavarovanje ni le najvažnejši faktor za ohranitev narodnega zdravja in narodne sile, ampak vsebuje tudi misel medsebojne podpore, in sicer moralno obvezo gospodarsko močnejšega napram gospodarsko šibkejšemu. Kongres se izjavlja za smotreno nadaljnjo izgraditev socialnega zavarovanja, v katerem pa mora imeti primerno mesto princip samouprave.

Kongres sicer priznava, da so razmere, katere so bile podane po inflaciji, uresničile marsikatero željo v socialni zakonodaji, vendar pa so potrebna še nadaljnja izboljšanja. Predvsem se mora obveznost zavarovanja kranjski zgodovinar, tako sorodno eno drugemu kot sestri. Fran Levstik ju je 1865 primerjal dvema blizu skupaj tekočima rekama, ki se bosta, izvirajoč iz istega studenca, nekega dne najbrže združili. In po okupaciji Bosne in Hercegovine so ljubljanski časniki vneto obravnavali možnost, da se vpelje pri Slovencih hrvaščina kot pismeni in uradni jezik. 1848 so se pokazale močne klice nekega zbliževanja med obema narodoma; dunajski Slovenci, ki so dajali smernice slovenskemu gibanju 1848, so zahtevali olajšavo medsebojnih stikov s Hrvati: odstranitev carinske meje in združitev obeh narodov s tem, da postane višje šolstvo skupno. Kjerkoli v Istri in sploh na obali Adrije so bili Hrvati in Slovenci skupaj naseljeni, jih je v naslednjih desetletjih ozko družilo med seboj orožje bratstva proti italijanski predrznosti; in hrvatska stranka prava, katere ustanovitelj Ante Starčević je razumljivo tudi Srbe nagovoril kot Hrvate, je prav tako imenovala Slovence alpske Hrvate.

Med tem ko si je dala v začetku dvajsetega stoletja predvsem »Slovenska Matica« naložiti izmenjavo

duševnih vrednot med Zagrebom in Ljubljano, se Krek nikakor ni zadovoljil samo s tem, da je vedno na sv. Joštu imel pred seboj tudi mlade Hrvate, ki so ponesli njegove misli in ideje v svojo domovino in postali kakor zgodaj umrli dr. Petar Rogulja najprirednejši delavci po slovenskem zgledu ustanovljene »Hrvatske pučke stranke«, ampak je tudi v političnem oziru položil most h Hrvatom. Že ko so leta 1897. slovenski in hrvatski poslanci Istre zahtevali nacionalno avtonomijo, je bil on krstni boter tega gibanja. Pozneje je naravnajoč svoje delovanje v smer slovensko-hrvatske edinstvi, iskal stikov s hrvatsko kmetjsko stranko Stepana Radića in hrvatsko stranko prava, čeprav jim ni nikoli prikrival, da vse preveč životarijo od mrtvih formalnostih mesto da bi pridobivali in drzno šli v delovno življenje. Toda platonsko izražanje ljubezni do hrvatskih bratov ni odgovarjalo njegovemu značaju. Ko je bil začetkom leta 1912. razgnan hrvatski sabor, v katerem je leto preje dobila srbsko-hrvatska koalicija odločujočo večino in je neki Cuvaj kot kraljevi komisar hotel za peštanske mogotce brzdati uporni narod, je Krek v dunajskem državnem zboru

V. Pitako:

Janez Krek.

(Hermann Wendel: Aus dem süd-slawischen Risorgimento.)

(Nadaljevanje.)

Kajti to etnično dejstvo je bilo v njegovi krvi in mu je postalo prepričanje, čeprav je v začetku ožje kroge svojega rodu pogosteje prekoračil kot one širše vsega naroda. Kakor se je spoznal med Slovenci kot nihče drugi in ni obiskoval samo Korošcev, Štajercer, Goričanov in Istranov, ampak tudi one v Benečiji bivajoče rodne brate in pred leti na Westfalsko izseljene rudarje, tako mu tudi ni delalo ovire tisto malo vode v Sotli kot meja proti Hrvatom. Stoletja, ko sta se morala oba tako Slovenec kot Hrvat braniti pred prodirajočo turško silo, so zapustila spomine na te čase v obeh; in tudi Matija Gubec, »kmet-ski kralj«, ki je dvignil 1573 hrvatsko in slovensko ljudstvo proti graščakom in po svoji mučeniški smrti živel dalje pod slamnatimi strehami kot nada in pričakovanje, je pripadal obema. Slovensko in hrvatsko narečje je že 1689 imenoval Valvasor, prvi

Kupujte samo prvovrsten pridatek h kavi in takšen je
naša prava „**Kolinska cikorija**“
ki daje kavi dober okus, izdatnost in lepo barvo!

Jasno je, da se poslovanje privatnih posredovalnic neha z nakazilom dela ali službe in z inkasiranjem pristojbin. Za nadaljnjo usodo onega, ki so ga namestile, se prav nič ne brigajo, ker tega od njih nihče ne zahteva. In ako se poleg materialne strani upošteva še moralno, se mora priti do zaključka, da so javne posredovalnice ustanovljene zato, da se jih brezposelni vseh poklicev v polni meri poslužujejo in da je na vse zadnje tudi v interesu delo- in službo-dajalcev, da iščejo potrebne delovne moči predvsem potom javnih posredovalnic.

Na glavni skupščini Delavske zbornice, ki se je vršila dne 22. avgusta, je bil stavljen predlog, naj se zahteva odprava zasebnih posredovalnic. Predlog je vsekakor umesten in ga bo treba v interesu delavcev in nameščencev čimprej izvesti, posebno z ozirom na to, da so v teku priprave za izvedbo navedenega obrtnega zakona, pri katerem naj Delavska zbornica in strokovna zastopništva delavcev in nameščencev zahtevajo, da so popolnoma izloči podeljevanje koncesij za privatne posredovalnice, ali vsaj, da se tozadevna določila spremenijo in spravijo v sklad z določili § 105. zak. o zaščiti delavcev ter razširijo tudi na poljedelske delavce in na gospodinj-ske osebe.

Za boljši razvoj in uspešnejše poslovanje javnih posredovalnic pa je potreben čim ožji stik in medsebojno sodelovanje med temi in posredovalnicami, ki jih ustanavljajo strokovne organizacije, razna društva in korporacije ter delodajalskimi strokovnimi organizacijami. Ako se tako sodelovanje polagoma izvede in sistematično vrši, bo to ne samo v korist delavstva in nameščencev, pač pa tudi v korist našega splošnega gospodarskega razvoja. Razvoj in učinkovito udejstvovanje takih institucij v drugih državah nam kaže, da je nujno potrebno to polje tudi pri nas temeljiteje obdelovati!

Proračun.

Delavske zbornice za Slovenijo za leto 1926-27.

(Sprejet na II. redni skupščinski seji dne 22. avgusta 1926.)

IZDATKI.

I. poglavje: Aparat zbornice.

1. Za urad Del. zbornice v Ljubljani: a) plače osebju: tajnik 52.000 Din; 2 referenta 78.000 Din; 2 pomožna uradnika 73.000 Din; strojepisno osebje 40.000 Din; b) Pokojninski zavod 20.000 Din; bolniška blagajna 7000 Din; davki 10.000 Din; c) najemina 24.000 Din; d) razsvetljava, kurjava in čiščenje 6000 Din; e) pisarniške potrebščine 6000 dinarjev; f) oprema in adaptacija novih prostorov 55.000 Din; g) telefon 2000 dinarjev.

2. Ekspozitura v Mariboru.

a) Plača referenta 40.000 Din. b) Najemina 12.000 Din. c) Prispevki za zavarovanje 4000 Din. d) Razsvetljava, kurjava in čiščenje 4000 dinarjev. e) Pisarniške potrebščine 1000 Din.

3. Poverjeništa zbornice.

Borzi dela: Maribor—Celje 46.000 dinarjev.

4. Delegacijski stroški funkcionarjev: 60.000 Din. — Skupaj 540.000 Din.

II. poglavje: Socialna politika.

a) Sodelovanje pri poklicni izbiri 20.000 Din. b) Skrb za izseljenca 20 tisoč dinarjev. c) Posredovanja 60.000 dinarjev. d) Za potujoče delavce in nameščence 50.000 Din. d) Za brezposelne delavce in nameščence 250 tisoč dinarjev. e) Ustanovni in garan-

cijski fond za delavske pomožne blaginje 170.000 Din. — Skupaj 570.000 dinarjev.

III. poglavje: Studij, statistika in publikacije:

a) Študijska knjižnica, knjige in revije 50.000 Din. b) Publikacije zbornice 50.000 Din. c) Za študijska potovanja in sodelovanje na mednarodni konferenci dela 20.000. — Skupaj 120.000 Din.

IV. poglavje: Ljudska vzgoja in izobrazba:

a) za dečja zavetišča 20.000 Din. b) Za kulturno-prosvetni odsek 250 tisoč dinarjev. c) Za delavsko strokovno šolo 50.000 Din.

V. poglavje: Razno.

a) Stroški za pobiranje doklad 200.000 Din. b) Kvota za centralno tajništvo 250.000 Din. — Skupaj 450 tisoč dinarjev.

DOHODKI.

a) Prispevki 1.800.000 Din. b) Doplačilo iz prebitka prejšnjih let 200 tisoč dinarjev. — Skupaj 2.000.000 dinarjev.

RESUME.

Izdatki.

1. Uprava zbornice 540.000 Din. 2. Socialno politični izdatki 570.000 dinarjev. 3. Knjižnica, publikacije 120 tisoč dinarjev. 4. Ljudska vzgoja in izobrazba 320.000 Din. 5. Razno 450 tisoč dinarjev. — Skupaj 2.000.000 dinarjev.

Tedenske novice.

Delavska zbornica sporoča: Ker so prihajala na Delavsko zbornico vprašanja glede nastavitvene takse zasebnih nameščencev, se je obrnila na finančno delegacijo v Ljubljani ter prejela od nje sledeče pojasnilo: »Pristojbini po tar. post. 40 v zvezi s § 16 zakona z dne 9.-II. 1850 drž. zak. št. 50 odnosno z dne 13. 12. 1862 drž. zak. št. 89 podlega načeloma vse odmenske službene pogodbe, ako so polistinjene. Vendar za polistinjene ni potrebna formalna pismena pogodba. Za pristojbinsko obveznost zadostuje tudi enostranska pravna listina (nastavitveni dekret, volilni protokol 8) čeravno je podpisana le od službodajalca. Kjer službena pogodba sploh ni polistinjena, seveda tudi ni pristojbinske dolžnosti. Glede trgovskih nameščencev pa določa § 6 zakona o trgovskih pomočnikih z dne 16. I. 1910 drž. zak. št. 20, da pismene zabeležke, ki jih daje službodajalec službojemalcu po sklenjeni ustni pogodbi o njegovih pravicah in dolžnostih iz službene pogodbe, če niso podpisane ne tvorijo pristojbini podvrženega polistinjena pogodbe. Kjer pa so te zabeležke podpisane, ali kjer sklenjeno trgovski nameščenci s službodajalcem pismeno službeno pogodbo, morajo seveda plačati pristojbino po t. p. 40 cit. zakona. Ali je namestitev začasna ali stalna, je za pristojbinsko dolžnost brez pomena temveč upliva le na odmero podlaga v zmislu § 16. cit. zakona.«

Poštena služkinja se takoj sprejme. Zglasiti se je v Jugoslov. strokovni zvezi na Starem trgu 2.

Požar. Na Utiku pri Dobrovi je posestniku Andreju Jankoviču pogorela hiša, hlev in pod.

Poskušen samomor v zaporu. Franca Homca iz ljubljanske okolice je radi nadležnosti v gostilni, ko se ga je pošteno nasrkal, aretiral stražnik in ga odvedel v policijske zapore. Mož je nekaj časa razsajal, nato pa začel prositi, da naj ga spuste; kar naenkrat pa je utihnil. Ko je stražnik pogledal skozi okence kaj je z njim, je videl, da je Homec pritrtil na že-

lezno mrežo v oknu svoje naramnice iz katerih je napravil zanjko in si jo je ravno hotel natakniti okoli vratu. Stražnik je takoj skočil v celico in seveda pobral Homcu vse, na kar bi se mogel obesiti.

Smrtna obsodba. Pred celjsko poroto je bil 1. septembra obsojen na smrt na vešalih Anton Krajšek iz Trbovelj, ker je 14. avgusta umoril Štefanijo Kralj.

Požar vsled strele. V ponedeljek popoldne je strela udarila v hišo Ivana Pirca, prevoznika na Ilovici pri Ljubljani. Hiša je bila popolnoma lesena in je pogorela do tal. Zgorel je en konj, pes, nekaj drobnice ter nekaj voz, ki so bili pod kozolcem. Ob istem času je strela udarila v bližnje telefonske drogeve in jih je pet oškodovala.

Velika nesreča. Pri pokrivanju strehe je zdrknilo Janez Fresu iz Ptujске ceste pri Gornji Radgoni. Priletel je na zemljo tako nesrečno, da si je premaknil hrbtne mozeg in natrl kosti. Takoj po nesreči so ga prepeljali v radgonsko bolnico. Ponesrečenec je oče šesterih nepreskrbljenih otrok.

Dve železniški nesreči. Med postajama Verd in Logatec je padel z lokomotive osebnega vlaka kurjač Miha Klemenčič. Pri padcu je zadobil precej močne poškodbe na glavi, razen tega so mu odrezala kolesa lokomotive obe nogi. — V bližini Preserja je vlak povozil progovnega delavca Jerneja Kušarja iz Brezovice. Kolesa so mu odtrgala levo roko v zapestju. Razen tega je zadobil težke poškodbe na glavi.

Znižanje cen kruhu v Zagrebu. Peki v Zagrebu so znižali s 1. septembrom cene kruhu in sicer: belemu kruhu na 5.50, polbelemu na 5 Din. Cena črnemu kruhu je ostala 4 Din za kilogram.

Strašna smrt. 24 letni Al. Bunc iz Škrbine se je v nedeljo vozil na kolesu iz Gorjanskega proti Komnu. Nasproti mu je privozil velik potniški avtomobil, ki vozi iz Komna v Trst. Bunc je padel s kolesa tik pred avtomobil, ki ga je nato povozil. Ubogi mladenič je bil na mestu mrtev.

Stekel pes ogrizel deset oseb. V črnogorskem selu Kunju je stekel pes ogrizel deset oseb. Vaščani so ga končno zalotili in ubili. Pes je bil raztelesen in na njem ugotovljena steklina. Vse ogrizene osebe so morale v Pasteurjev zavod na zdravljenje.

Še enkrat plače okrajnih babic. V 31. številki »Pravice« se je omenjalo pomiljevanja vredno polletno nagrado 250 Din za okrajne babice. Kar nas spada v okraj Celje, bi tudi to svoto sprejelo, če bi jo nam kdo dal, ker ne dobimo niti ene pare plače. Kake zahteve se stavijo na nas, kako moramo biti na razpolago trpečim materam v najbolj kritičnem času in kako moramo vestno vršiti svojo prevažno in odgovorno dolžnost, to razume vsakdo. Nočejo pa pristojni organi ukreniti vse potrebno, da bi mogle živeti v še tako skromnih razmerah. Ali naj se v boju za obstanek lotimo še kakšnega drugega dela ali poklica, ko bi pa babiškega potem ne mogle izvrševati? Seveda za uboge babice se nič ne stori. Ker se same ne morejo braniti, zato se jim lahko dela krivica. To čutimo najbolj na Štajerskem. Krivico delati je lahko delo, toda častno ni.

Društvo dipl. babic za Slovenijo. Neka članica iz Gorenjskega je dobivala dve leti časopis »Pravica«, ne da bi istega plačevala, nakar jo je uredništvo lista na plačilo opozorilo. Ona pa je poslala potrdilo društva o vplačani članarini za leto 1925. in 1926., češ, da s tem je plačan časopis. Kako si omenjena članica to predstavlja? Saj članski denar rabimo za urado-

vanje, katero je v korist vsej organizaciji, ne moremo pa mi za članski denar preskrbeti svojim članicam tudi časopise. Članice, ki vedo in upoštevajo, kako potrebna je organizacija in ki vedo, koliko je dela, bodo rade plačevale za članarino, za penzijski sklad kakor tudi za »Pravico«, iz katere se črpajo vsi za nas važni dogodki. — Zopet druga tovarišica nam piše, zakaj se ji je poslala priglasnica, ko je vendar že članica. Ponavljamo zopet in opozarjamo vse tovarišice, da je priglasnica le neko potrdilo, s katerim se vsaka članica zaveže, da bo redno plačevala prispevke, posebno važno je, da redno plačuje za penzijski sklad. Naše dunajske tovarišice so ustanovile starostno podporo s skoraj istimi pogoji, kot pri nas. Pričele so z januarjem 1926. Da so dunajske članice bolj vnete za ta sklad, kot naše članice, povzemamo iz njihovih poročil. Želeti bi bilo, da bi se naše članice istotako zavedale, kaj nas čaka na starost, ako si ne preskrbimo že sedaj sklad, iz katerega bomo črpali ob onemoglosti. Sedaj smo dobili že dotiskani pravilnik za sklad in članske knjižice, ki se bodo na obnem zboru razdelile, da si s tem prihrani vsaka članica nepotrebno poštnino. Pravilnik stane 5 Din; članska knjižica 3 Din. Ako pa katera članica želi knjižice, oziroma pravilnik že poprej, tedaj naj blagovoli vposlati odpada-joči znesek, kakor tudi za poštnino. — Na veliko zanimanje nekaterih članic poročamo, da se je stanje naše zelo agilne bivše blaginjičarke gospe Franje Černe znatno zboljšalo ter se nahaja sedaj v domači oskrbi. Poročamo jo cenj. tovarišicam, da se je spominjajo v svoji molitvi.

Delavec, ki hočejo potovati v Grčijo, da si najdejo tam zaposlenje, morajo pred potovanjem prositi dovoljenje grško zunanje ministrstvo v Atenah. Prošnjo je vložiti preko grškega generalnega konzulata v Zagrebu ali neposredno na grško zunanje ministrstvo. V prošnji je navesti vrsto zaposlitve, koje se išče, dosedanje zanimanje in čas, za kateri se išče zaposlenje.

Viktor Kušar:

K 15 letnici „Vincencijeve konference“ na Viču.

Le malokdo se je spomnil, da je 2. aprila 1926 minulo 15 let, odkar obstoji v naši občini »Vincencijeva konference« in dnevno zavetišče za otroke. Tiho in v javnosti skoraj neopaženo je ta dobrodelna ustanova vršila ogromno socialno delo v dobrobit siromakov in otrok naše občine.

Naj mi bo dovoljeno, da ob priliki te 15 letnice podam tudi javnosti nekoliko zanimivih podatkov, nekoliko zgodovine.

Socijalna beda, ki je ta čas dan za dnem naraščala, je privedla dobrosrčne krščanske ljudi naše občine do tega, da so se dne 2. aprila 1911 zbrali v Društvenem domu na Glincah ter ustanovili »Konferenco sv. Antona« na Viču. V prvi odbor te institucije, ki je dosegla v letih svojega obstoja splošno zaupanje in podporo pri vseh, ki so konferenco poznali, so bili izvoljeni: takratni župnik in poznejši provincialni pokojni p. Avguštin Čampa, Ivan Pance, Franc Javornik, p. Arhangelj Apej, Franc Gorjup in pokojni Peter Rekar. Prvim predsednikom je bil izvoljen takratni viški nadučitelj in dež. poslanec Jernej Ravnihar.

Pri ustanovitvi konference je bilo takoj veliko število otrok, siromakov in bolnikov, ki so bili potrebni oskrbe, manjkalo pa je prostora, orodja, kuhinje, posode itd. Prostore je nato začasno odstopilo Slov. kat.

izobraževalno društvo Vič-Glince, pozneje pa si je konferenca sezidala nad delom Društvenega doma svoje lastne prostore. Tudi kuhinja se je zidala še isto leto in je stala 1.713.05 kron. Tik Društvenega doma je konferenca kupila parcelo, ki še danes služi kot otroško igrišče. Veliko svoto za zavetišče je prispevala država, odnosno naučno ministrstvo bivše avstrijske vlade in pa deželni odbor kranjski. Dnevno zavetišče so od začetka oskrbovale brezplačno sestre »Angela varuha«, zadnja leta pa so prevzele vodstvo sestre usmiljenke, ki z izredno ljubeznijo in vnmemo negujejo v zavetišče izročene otroke.

Prišla pa je leta 1914. svetovna vojna. Na bojnem polju je padalo vsak dan več družinskih očetov, v zaledju pa je lakota in pomanjkanje pobralo marsikateremu otroku dobro in skrbno mater. Naloge konference so radi tega dnevno rastle. Gorje, katerega je bila v veliki meri kriva svetovna vojna, so člani konference neumorno pomagali lajšati s tem, da so podpirali reveže in sprejemali osirotele otroke v zavetišče. Lahko si mislimo, da v času splošnega pomanjkanja živil ni bila lahka stvar.

Večina delavnih članov že od začetka sodeluje pri tej velevažni socialni akciji. Nihče jih ni za njihov velik trud in delo nagradil, ter vsi vrše vse to delo nesebično, popolnoma brezplačno ter tudi v dejanju izvršujejo Kristusovo zapoved ljubezni do bližnjega. Za to delo pa so morali mnogokrat slišati grenke, neopravičene in velikokrat tudi bedaste očitke. Zdi se mi umestno, da opozorim na poročilo, katerega je spisal veliki dobrotnik in svoječasi voditelj konference pokojni prvi župnik in poznejši provincijal p. Avguštin Čampa v našem krščansko socialističnem glasilu »Naša Moč« dne 14. in 21. novembra 1912, v katerem poleg drugega omenja tudi to, da je konferenca prosila takratni občinski odbor za podporo, katero so »socialno« čuteči liberalni odborniki odbili z motivacijo, da je to strankarska ustanova. Hvala Bogu, da je sedanjí občinski odbor popolnoma drugačen, ter je pokazal smisel za razna važna socijalna vprašanja in tudi votiral konferenci v lanskem proračunu precejšnjo svoto, ter pozneje še izredno podporo. Prepričan sem, da bo občinski odbor to karitativno ustanovo podpiral tudi v bodoče, posebno pa pri načrtu, katerega bom omenil pozneje.

Kdo bi mogel zbrati vse podatke o raznih dobrih delih, ki so v veliki večini ostali sploh tajni, popisati vse dobrote, ki jih je ta ustanova delila med svetovno vojno v dobi največjega pomanjkanja do danes. Če poleg tega pomislimo, da se je vse to ogromno delo vršilo večinoma z prostovoljnimi prispevki, šele tedaj bomo lažje razumeli, kako velika je naloga, ki jo ta konferenca izvršuje. Naj omenim, da tudi sedaj konferenca podpira 8 siromakov in petero družin, ter ima v oskrbi v zavetišču nad 60 otrok, ki prejemajo vsak dan tudi hrano, mnogi popolnoma brezplačno, ter izda konferenca za vse to nad 50.000 Din letno. Dobro vem, da ravno tisti, ki so v teh dolgih letih neumorno delali pri konferenci, nočejo, da bi se njihovo dobrodelno delo spravilo v javnost, vendar pa se mi zdi to potrebno iz razloga na bodoče naloge, ki si jih je konferenca stavila, da bo naša javnost lažje pojmovala važnost nameravane akcije.

Načrt, katerega sem omenil že preje in katerega namerava konferenca izvesti, je ta, da čim preje postavi v naši občini novo večje otroško zavetišče. Zavetišče je namreč

vsed vedno naraščajočega števila otrok premajhno ter se konferenca že dolgo bavi z mislijo, kako temu nedostatku odpomoči. Sklenila je, da čim preje oskrbi nove prostore za zavetišče, ki se bo delil v tri oddelke in sicer za dojenčke, za otroke do šolskih let in za šoloobvezne otroke ter vse druge potrebne prostore. Ta projektirani otroški dom bo menda edini te vrste v celi državi. Na ta način se bo odpomoglo staršem, ki so ves dan odsotni in zaposleni v raznih tovarnah itd., da bodo mogli vse svoje otroke izročiti v skrbno varstvo in nadzorstvo. Kako velike koristi za stariše in otroke bo ta novi dom, ne bom še posebej poudarjal. Prepričan sem, da bodo to nameravano akcijo podpirali z vsemi močmi vsi, da bodo tudi razne korporacije, posebno pa naša viška občina razumela veliko socijalno nalogo tega nesebičnega društva, ki mu v teku 15 let svojega obstoja lahko na uspehih socialnega dela čestita, ter ga podprla z izdatno podporo. Vsi pa, ki bomo podpirali to akcijo, bomo imeli najlepšo zahvalo v zavesti, da smo storili z našo podporo socialno dolžnost ter da smo z našim darom pomagali olajšati bedo najbednejšim med bednimi — siromakom in sirotam.

Dopisi.

Velenje. Sodrug Pevec (Bernotovec) se je zadnji čas v »Napreju« zaletel v krščanski socializem, ker mu nikakor ni všeč, da vidi v naših vrstah vedno močnejšo delavsko zavest in najhujšega sovražnika demagogiji. Pevec se upravičeno boji porasta naših vrst, ker bo ta naša armada zahtevala pravično in pošteno delo za delavske pravice. Toda delavstvo vedno bolj spoznava kje je prava pot, po kateri bo prišlo do zopetnega blagostanja in bo šlo preko takih ljudi, ki ob stvarnem delu naše organizacije samo zabavljajo, mesto da bi sami prijeli tudi za delo in pomagali delavstvu zopet do svoje moči in veljave. Posebno se je ta naš prijatelj že zgražal nad brezposelnimi podporami, katere smo člani JSZ že drugič prejeli. Razumljivo je, da mu pošteno delo naše organizacije razburja kri, Svetujemo mu samo: Pojdi in stori tudi ti tako!

Krekova mladina.

Iz centrale. Seja načelstva se bo vršila v petek, dne 10. sept. v centralnem tajništvu ob 8 zvečer. — Dnevni red obnega zbora naznanimo prihodnjič. — Zadnje okrožnico naj vse podružnice temeljito prede-lajo.

Plenarna seja »Krekove mladine« se je vršila 29. avgusta v prostorih kulturno prosvetnega odseka »Delavske zbornice«. Seje se je udeležilo 49 delegatov, in sicer iz Jesenice, nadalje podružnic iz Medvoda, Viča, Celja, Trbovelj, Zaloga, Sp. Kašelj-Zdobrove, podružnice Ljubljana ter zastopnikov centrale. Vsled finančnih ozirov se oddaljene podružnice po svojih delegatih seje niso udeležile. Predsednik Fr. Kordin je otvoril sejo ob 9.35 uri, pozdravil vse navzoče in z veseljem ugotovil, da so se zastopniki podružnic zbrali v svojih prostorih. Kratko in jedrnatno je obrazložil važen pomen »Delavske zbornice« ter namen kulturno prosvetnega odseka, ki je za delavske izobraževalne kot strokovne organizacije in celotni delavski pokret neprecenljive vrednosti. Na njegov predlog je prečital tov. Sr. Peterlin resolucijo celjskega kon-

gresa, na kar se je oglašil k besedi tov. Fr. Žužek. Z veseljem ugotavlja, da zboruje Krekova mladina danes v javnih prostorih kulturno prosvetnega odseka Delavske zbornice. Opozarja, da je to zgodovinski dan in treba se je tega zavedati. Med drugim pozivlja Krekove, da se dramatične šole ter drugih ugodnosti, ki jih ta institucija nudi, z veseljem poslužujejo. Tov. dr. Puntar govori o pomenu drame za delavca. Samo tisti razume dramo, ki jo res doživlja in ki trpi. Delavci jo razumemo. Nadalje poudarja važnost delavske kulture in izobrazbe in izraža veselje, da smo prvi začeli preobrazevati delavca. Ne se bati borbe. Za načela mora biti boj! Naš jasni zgled v tem je dr. Krek. Tov. Anton Marinček je poudarjal nujno potrebo, da se delavec vadi dopisovati v svoje delavsko glasilu, da zna sam sebe uveljaviti ter da se zaveda, da je edino sredstvo za doseg delavskih pravic strokovna organizacija, za katero je vsak posameznik dolžan, da se zanjo žrtvuje. Tov. Gajšek poudarja, da mora biti naš pokret jugoslovanski in splošno svetovni. Pripominja, da moramo kot kršč. socialisti gojiti in širiti pokret za splošno razorožitev. Nato se je prešlo na razne predloge in sklepe, katere bomo sporočili v okrožnici št. 24 vsem podružnicam. Seja se je ob polni uri popoldne zaključila.

Za žene in dekleta.

Kako očistiš steklenice? Za čiščenje steklenic, posebno temnih, nikdar ne porablaj svinčenega zrnja, ker pušča vedno v steklenicah nekaj svinca, ki ga odplavljajo nalite tekočine ter ga privajajo v naš želodec, kar zdravju močno škoduje. — Za čiščenje so dobre zdrobljene jajčne lupine. Izvrstni sredstvi sta tudi mlačni jesih in pesek. S to zmesjo posodo dobro izmij in nato izplakni z mlačno vodo. Tudi najbolj umazana posoda se da tako hitro in dobro očistiti, poleg tega pa steklo pri tem ne trpi.

Čiščenje stekla na solncu. Steklo se ne sme nikdar umivati, če padajo nanj solnčni žarki, ker bi postalo hrpavo in megleno. Stekla v oknih, katerih se drži prisušeno apno, belivo ali barva od zidarjev, očistiš če namažeš madeže z razredčeno solno kislino ter jih opereš nato v čisti vodi.

Kako očistiš škafe, banje in drugo? Škafe, banje itd. iz pločevine mremo očistiti le s solno kislino. Pri snazenju se pa večkrat zgodi, da kane kapljica na predpasnik ali obleko. Rjavo blago n. pr. postane rdeče, kamor je kanila kapljica solne kisline. Ako namažeš tak madež s salmijakovim cvetom, izgine v nekoliko minutah.

Razno.

Konj na drevesu. Povodnji niso bile le v naši državi, ampak tudi po drugih deželah. Na zapadni obali Nove Zelandije je bilo tako neurje, da so bile v kratkem vse doline napolnjene z vodo. Zelo veliko živine je poginilo v valovih, pa tudi človeških žrtev je bilo precej. V valovje je prišel tudi konj nekega kmeta. Žival se je seveda trudila, da bi se rešila s plavanjem iz mrzlih valov. Vse je bilo zalito z vodo, edino vrhovi močnega drevesa so moleli iz nje. Tja se zateče konjska para ter se naseli med vejami. Ko je neurje minilo, je prišla voda odtekati, konj je pa ostal na drevesu, ker ne spada v vrsto plezalcev. Kmet je iskal konja, toda našel ga je šele po treh tednih. Bil je

še živ, ker se je hranil s listjem in skorjo drevesa. Ko ga je pa kmet spravil s pomočjo svojih sosedov z drevesa, je poginil v par urah, ker je bil popolnoma izčrpan.

Največji daljnogled. V Newcastle na Angleškem delajo daljnogled za zvezdarno v Moskvi, ki bo največji daljnogled sveta. Rusija bo plačala zanj 25.000 funtov ali malo manj kot 7.000.000 Din.

Avtomobil trčil v brzovlak. V Northworthu na Angleškem je osební avtobus trčil z brzovlakom. Nesreča je zahtevala 80 človeških žrtev — potnikov avtomobila.

Strasen potres na Azorih. Mesto Horto na Azorih je potres skoraj čisto razdejal. Na stotine oseb je našlo smrt v razvalinah. Kar je v Horti še ostalo poslopij, so vsa težko poškodovana.

Velika rudarska nesreča v Ameriki. V rudniku Oklahoma je nastala strahovita eksplozija, ki je zrušila vse rudniške rove in hodnike. Zasutih je bilo nad 200 rudarjev.

Prvi zrakoplov z spalno opremo. V London je prispel 30. avgusta zrakoplov iz Berlina, ki ima spalno opremo.

Kitajski morski roparji oropali norveški parnik. V bližini Honkonga se je ukrcalo na neki norveški parnik 38 potnikov. Ko je odplul parnik od obale, so potegnili omenjeni potniki raz sebe krinke in se spremenili v kitajske morske roparje. S puškami v rokah so prisilili kapetana in posadko, da se jim je udala. Potem, ko so oropali potnike in parnik, so prisilili kapetana, da je krenil s parnikom k obali, kjer so se roparji izkrcali. Odnegli so plen v vrednosti 100 tisoč zlatih mark.

Turški štrajk. V Kairu v Egiptu so stavkali uslužbenci cestne železnice. Angleška tramvajska družba pa je kmalu dobila dovolj prostovoljcev in položaj stavkujočih je stal kaj slab. Pa si zmislijo nekaj prav posebnega. Kakor znano je po postavi strogo prepovedano muslimana motiti v njegovi molitvi, najmanj štiri ure naj lahko opravlja svojo pobožnost. Stavkujoči so se torej vrgli na kolena med tramvajske tire ter pričeli z molitvami. Čez štiri ure so prišli drugi in tako naprej. Prostovoljci, istotako muslimani, se niso drznili »pobožne molilce« motiti in tako je celotni obrat počival. Stavkujoči so dosegli popoln uspeh.

Za kratek čas.

Prebrisanost. Juda A in B sta bila zvita, prebrisana goljufa. Grof M. se hoče prepričati, kateri izmed njiju je bolj zvit. Pokliče k sebi juda A in mu reče: »Podarim ti enega konja, da ga prodaš judu B in ga izkušaš pri tem kaj opehariti.« — Prvi jud res proda konja drugemu in se vrne h grofu. Ta ga vpraša: »No, za koliko si ga prodal?« — »Za dva cekina.« — »Tako poceni?« — »Ja, veste, gosp. grof: konj je slep in šepa — a vsega tega B še niti opazil ni! Ali ga nisem tedaj lepo opeharil?« — Nato pokliče grof juda B k sebi in ga vpraša: »Koliko si dal za konja?« — »Dva cekina je pač vreden tak zlahten konjič.« — »Oh, to te je jud A opeharil pri tej kupitvi, ali nisi nič opazil, da je konj slep in da šepa?« se začudi grof, ondebela gleda in stoka, pa reče: »No, ja — za vsak slučaj sem dal judu A dva ponarejena cekina.«

Listnica uredništva.

Dopisniku iz G.: Prejeli prepozno. Priobčimo prihodnjič.

Čim višja je vsota tvojega zakupila, tem bolj si vesela. Zakaj? Zato, ker dobiš vsakega pol leta tem višji 3% popust (dividendo).

To pa le, če nabavljaš vse svoje potrebščine v poslovalnicah

I. delavskega konzumnega društva v Ljubljani.

Člani! Članice! Ne strašite se par korakov oddaljenosti!